

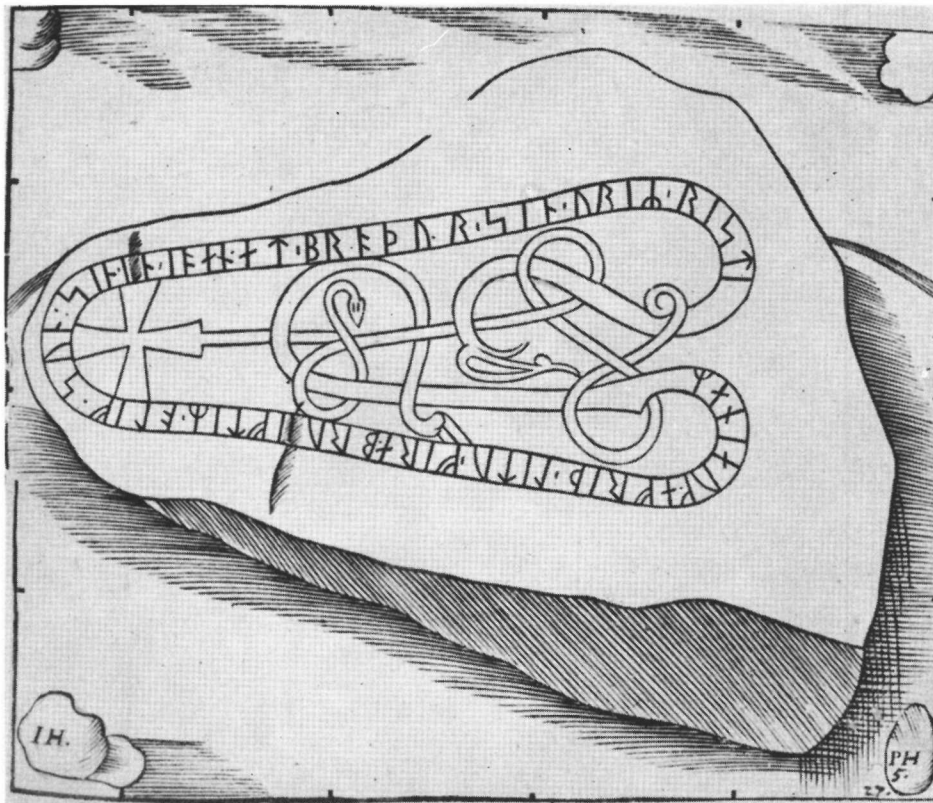

Fig. 295. U 565. Ekeby skog, Malsta socken. Efter B 254.

565. Ekeby skog, Malsta sn.

Litteratur: B 254, L 617. J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 67; F. V. Radloff, Beskrifning öfver norra delen af Stockholms län 2 (1805), s. 120; R. Dybeck, Runa (fol.) h. 5 (1872), s. 74; UFT h. 2 (1872), s. 43; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 101; S. B. F. Jansson, Runinskrifter i Norrtäljetrakten (i: Norrtäljetrakten under forntiden, 1945), s. 75 f.

Avbildning: P. Helgonius och J. Hadorph, teckning i F 1 8, bl. 26, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 254).

Runristningen, som sedan länge har varit försvunnen, fanns enligt Peringskiöld i »Ekeby skog» (*Bautil* och L 617: »Ekeby skog»). Vid Radloffs besök var ristningen försvunnen: »Runsten vid Ekeby ... kan numera ej upvisas.» Dybeck skriver (1872): »Runstenen vid Ekeby eller i Ekeby skog ... var redan på Radloffs tid förkommen, och gamle Anders Hansson, som i 40 års tid vankat öfver byns egor, visste nu icke häller af honom.» Stenen har trots efterforskningar 1936 och 1945 icke kunnat återfinnas. Ristningens höjd omkring 2 m., bredd (nedtill) 0,90 m.

Inskrift (enligt B 254):

mani auk · afriþ · litu · fira · bru iftir · olif · sun : sin · in · ioan · at · broþur · sin · ubir · risti

5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60

Manni (Mani) ok Afrið letu gæra bro æftir Olæif, sun sinn, en Ioan at broður sinn. Öpir risti.

»Manne (Måne) och Åfrid läto göra bro efter Olev, sin son, och Johan efter sin broder. Öpir ristade.»

Till läsningen: Möjligt är, att 17 f icke är en felristning utan en felläsning: f i st. f. stunget k. I B 254 är en k-runan tillagd vid sidan av 17 f, utanför slingan.

Om namnet *Manni* se U 304, om *Afrið* se U 52 och om *Ioan* se U 216. Om namnformen *olif* (ack.), där i betecknar ursprunglig diftong, se t. ex. U 481.

Det brobygge, som här omtalas, ha alltså Olevs föräldrar och broder låtit utföra. Med säkerhet är det samma släkt, som omtalas på runhällen vid det strax sydväst om Ekeby belägna Vällingsö (U 566). Också den ristningen är signerad av Öpir. I arbetet *Färdvägar och sjömärken vid Nordens kuster* (1936) föreslår I. Modéer att tolka ortnamnet Vällingsö som »vadställe vid eller över (en vik av) sjön **Vællinger*». Under sådana förhållanden kan det vara av ett visst intresse, att ett brobygge omtalas på U 565.

Ekeby-ristningen har ett för Öpir typiskt mönster. Om detta se S. B. F. Jansson, *Runinskrifter i Norrtäljetrakten*, s. 74 f.

566. Vällingsö, Malsta sn.

Pl. 126.

Litteratur: B 255, L 616, D 2: 262. J. Bureus, F a 6, s. 188 n:r 118 (Rhezeliuss), F a 5 n:r 261, F a 1 s. 60; J. Rhezelius, *Monumenta Uplandica* (F c 6), s. 85 (tryckt i UFT, h. 32, 1915—17, s. 50), R 550 n:r 33; J. Peringskiöld, *Monumenta* 3, bl. 66; N. Celsius (resp. Laurentius Sepelius), *Roslagia* (1721), s. 45; Jonas Johansson Lodinus, *Brev till And. Åkerblad* den 21 maj 1725 (R 554, UUB); O. Celsius, *Svenska runstenar* (F m 60) 1, s. 119, 360, (F m 60) 2, s. 2; UFT h. 2 (1872), s. 43; E. Svedmark, *Beskrifning till kartbladet Norrtälje* (1887), s. 66; E. Brate, *Anteckningar 1915* (ATA), *Svenska runristare* (1925), s. 102; S. B. F. Jansson, *Runinskrifter i Norrtäljetrakten* (i: *Norrtäljetrakten under forntiden*, 1945), s. 77 f.

Äldre avbildningar: Bureus, kopparstick (F f 6 n:r 106); Rhezelius, teckning (i *Monumenta Uplandica* och i R 550); P. Helgonius och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds *Monumenta* och B 255); Dybeck a. a.; Brate, foto 1916 ATA; H. Faith-Ell, foto 1943 (ATA).

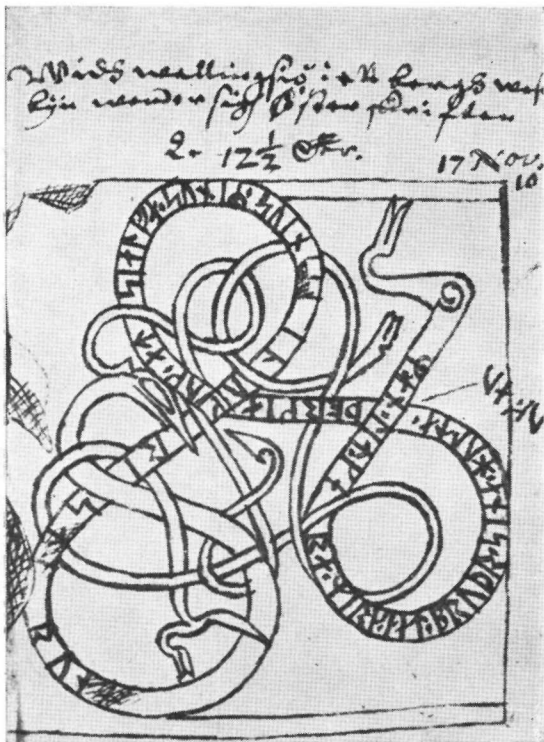

Fig. 296. U 566. Vällingsö, Malsta sn.
Efter teckning av Rhezelius i *Monumenta Uplandica*.

Runhällen ligger i skogen, omkring 600 m. VSV om Vällingsö gård och omedelbart V om ett litet kärr. Kärrmarken begränsas i Ö av en kulle i den s. k. Lissbro hage. Hällen ligger 75 m. V om den punkt, där en å från sjön Slänningen kröker åt N. Hällen vetter åt Ö och lutar i 40° vinkel mot markytan. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Norrtälge».

Rhezelius (F a 6) upptager under »Maliesta Sochn» endast denna runristning, som enligt honom finnes »Widh wällingsjö i ett berg». Över teckningen i R 550 står: »Maliesta Sochn, Å ett bergh westan Wällingsjöö gärdet.» I samma arbete återfinnes följande uppgifter: »Denne Runeskriftt är huggen i ett berg, widh wägen, och synes hwar bokstaf wäl, skriftten wender sigh mot öster. Annat om denne skriftt sades migh intet, huar om iagh förmäla kan». Peringskiölds *Monumenta*: »Wällingsjö Runebärg» (*Bautil* och L 616: »Wällingsjö Runeberg»). J. Lodinus (i brev 1725): »Uti Malsta Försambling på Wällingsjö ägor, eij långt ifrån sjön Slänningen, är uti ett Berg inhuggit en lång och läslig Runeskriftt, med temmeligen rena Bookstäfwer». Dybeck: »Ristningen är i norra sluttningen af ett berg i Lissbro hage, äfven Snythägnan kallad, sydvästligt från Wällingsjö».